

-RN- (com la que hi ha en gavarra / gc. gauarno, Gavarnia)? Cf. *Parros* (art. supra i *DECat*. s.v. *gavarra*, IV, 430b41ss.).

Això també resta problemàtic, com aqueixa alternança, i tan vague i incert com el NL *Parros*.

En realitat, però, no és forçós que sigui un nom d'arrel ibero-basca com la majoria dels noms en -ui (veg. l'estudi del conjunt d'aquests en *E.T.C.* II, 63n.). Car també n'hi ha alguns d'arrel romànica acceptada pel llenguatge bilingüe romano-basc de l'antic Pallars: *Fenerui*, *Combrenui*, *Fesquê*, *Costuix*, *Campanuixos*.

I un cas eloqüent per al nostre problema és el del Santuari de *Pedruï* en el te. de La Pobla de Roda. Si el d'aquest santuari és derivat de *pedra*, el nostre pot venir del seu derivat *pedró* (variant *peiró*, mossàr. *Padró*), en la nostra zona n'hi ha bastants NLL en la variant *per(α)n*:- *Peruno* (te. Rallui) *So-peruny* (agre. a Cornudella de Valira). El nostre em sembla, doncs, contracció de *Per(α)nui*. La petita esglesiola arruïnada de *Pernui* faria com un dels *peirons* o oratoris que abundaven tant a la zona de Morella i de l'Ebre.

Pérola, V. *Péllar*

PERPINYÀ

La capital del Rosselló.

Resumint el resultat de treballs, es pot dir breument que és un nom pertanyent a la categoria dels derivats en -ANUM que es formaren en llatí vulgar damunt un NP romà. No és raó per dubtar-ne el fet que aparegui en la documentació només des de data tardana, ja endins del S. X. Fins a llavors el centre de la comarca era *Castell-rosselló*, que en perpetuava encara el nom pre-romà i romà RUSCINO, -ONIS: llavors ja, però, devia existir com nom d'un vilaret menor: un dels nombrosos que hi ha hagut allí entorn: *Malloles*, *Vila-godor*, *Bajoles*, *Sant Aciscle*. Un senyotatge feudal, junt amb la topografia escarpada que impedia l'expansió demogràfica, feren que Castellrosselló hi anés quedant escarransit, mentre creixia ràpidament el seu humil concurrent, fins a convertir-se en la nova ciutat dels comtes i reis, i dels mercaders i dels ciutadans honrats ja cada cop més poderosos i prolífics.

Una observació de Fossà (en la col·le. Moreau I, 164) marca una data després de la qual el nom del modest vilaret, començarà a emergir de l'obscuritat. La Butlla de Sergi II, en donar una església en un «loco de correcho» al «cenobio de Sancto Petro Montis Majoris», no esmenta encara l'esgl. de Sant Joan, però segons una tradició constant i comprovada des de molt antic, es tracta de St. Joan de Perpinyà. Ara bé,

aquí «*correcho*» és el testimoni més antic del mot romà *còrrec*, típic de la nostra llengua. No molt més tard confirmem aquest mot, i la identitat de la venerable església amb un doc. de 1153.: «in termino *Sti. Johannis de Perpiniano*, quantum cumque habemus, de Petra Fita usque ad *correch*, et sicut vadit per *còrrec* --- usque flumen *Ricardi*» (MiretS., *Templ* II, p. 45); més sobre el *loco de còrreco* (a. 1135 en *DECat*. III, 532a9). Amb aquesta delimitació es defineix el territori: des del *Rard*, 5 k. al SO. de Castellet de Perpinyà, fins a un còrrec, que, si ha de ser el llit de la *Bassa* o un altre dels immediats que van a la Tet, ho deixarem a mans dels historiadors detallats del lloc.

MENCIONS ANT. del nom. 927: «villa *Perpiniano*» (col·le. Moreau V, 6); 959: *Perpiniano* (Mor. context i cita a l'art. *Bages*); 1155: *Sti. Johannis de Perpiniano* --- ad *Riardo*» (col·le. Moreau, LXVII); 1172: *Perpiniano* (citat junt amb Bompàs; ibid. LXXVII); 1176: *Perpiniani* (Alart, *Privil.*, p. 60).

No cal dir que Ponsich (*Top*, 48) afegeix més dades però no d'anteriors a les de 927 i 929, que ja hem detallat, i llur conjunt res d'important afegeix a les que indico.

Des del S. XIII comença a rajar abundosa la doc. en català, en la qual s'observa que la forma antiga té sempre -*peny*- com vocal intermèdia: 1292: «Negú no aus plantar aybre fruter --- en la orta de *Perpenyà* ni de Mayloles ni de St. Esteve ni de Vernet ni de Tayneres ni de Bayoles ni de Casteyl Rosseyló, prop la tenesó e ort de son vesí» (p.p. Alart, *RLR* IV, 513); en nota explica: «les territoires de ces anciens villages, auj. entièrement détruits, de Bajoles (---) son compris dans la commune de *Perpignan*; St. Esteve del Monestir forme seul une commune distincte». Hi havia encara *Puig-otrer*, antic «domaine» de Castellrosselló, i «*Vilarnau* d'amont i d'avall» prop de Castellrosselló. a. 1157.

La forma *Perpenyà* amb *e*, resta absolutament constant en els textos rossellonesos en cat. (p.p. Alart en *RLR* III-XI), des del S. X fins a 1311; p. ex. encara un text de 1310 (*RLR* XI, 176); i no era cosa de convenció erudita perquè figura encara *Perpenyà* en la carta d'un semi-analfabet de Salses, c. l'a. 1323 (*RLR* XXXII, 423); 1358: *Perpenyà* (Alart, *Docs.Géo.Ling.* 9-10); 1359: *Perpenyà* (*CoDoCA* XII, 115); *Perpenyà* (*Crôn. de Pere el Cerimoniós*, ed. Pagès, 98.11).

Perpenyà segueix encara generalment fins a mj. S. XV: és encara general en les cartes del govern municipal de Perpinyà al de Barcelona, aa. 1399, 1402, 3 de 1404 i 3 de 1405 (*RLR* XLVIII, 552-9).

Perpinyà amb *i*, per primer cop l'a. 1435; i llavors: 1437, 1448, 1449, 1450 (*RLR* XLIX, 278, 280, 296, 297, 298). En aquest lapse 1430-50 hi ha encara 43 casos de -*enyà*, contra 7 de -*inyà* (pp. 274-98); en les 10 cartes de 1450 a 57 encara -*enyà* només; en les 1457